

Koiraroduista ahnein?

Alaskanmalamuutti on raskaan reen kiskoja

Salme Mujunen

Alaskanmalamuutti on arktisen alueen vankka ja voimakas pystykorva. Se on omimmillaan vetäessään raskasta kuormaa vaativissa olosuhteissa. Tuuli ja tuisku, rankka lumisade tai hyytävä kylmyys, kaikki kelpaavat. Malamuutti uhkuu voimaa ja taipumatonta tahtoa.

Alaskanmalamuutin historia ulottuu satojen vuosien taakse Pohjois-Amerikan arktiselle alueelle, Alaskan niemimaalle. – Nykyisten malamuuttien esi-isät työskentelivät hylkeenpyynnissä eskimoheimolaisten apuna vetäen raskaita taakkoja, kennel Uta-muutin Sari Kinnunen kertoo. – Inuiittiheimot käyttivät koiria paitsi kuormanvetojuhtina, myös metsästysapuna ankarissa luonnonoloissa, lisää Panu Korva. Näin muodostui vähitellen luonnonvalinnan ja inuiittien näkemysten myötä yhtenäinen koiratyyppi, joka sitkeytensä ansiosta pystyi kovaan työhön ilman minimimaalisella ravinnolla ja kykeni myös lisääntymään olosuhteiden karuudesta huolimatta.

Rotu on säilynyt näihin päiviin asti hyvin samankaltaisena kuin alkuperäiset eskimoiden koirat.

– Alaskanmalamuuttien ensimmäinen rotumääritelmä on luotu Amerikassa vuonna 1935 pääosin Eva Seeleyn työn tuloksena, Neatut-kennelin Anne Korhonen ja Jouko Mikkonen selvittivät. – Eva Seeley hankki tuoloin itselleen hyvinä pitämi-

ään malamuutteja Alaskasta. Niiden jälkeläiset muodostivat myöhemmin niin sanotun Kotzebue-linjan. Paul Voelkerin kasvattamat M'Loot-koirat erosivat näistä Seeleyn koirista lähinnä kokonsa puolesta, eikä Seeley siksi pitänyt niitä oikeina malamuutteina. Kolmas alkuaikojen jalostuslinja on Hinman-irwiniläiset, joiden varaan pohjautui Robert Zollerin kasvatus työ, Anne Korhonen kertoo. – Rodun alkutai-paleella käytiin voimakasta vääntöä erityyppisten koirien kasvattajien kesken. Erimielisyydet koiran koosta ja salli-

tuista väreistä johtivat pariin otteeseen myös rotumääritelmän muuttamiseen.

Alaskanmalamuutti on tänä päivänä varsin yleinen rotu kotimaassaan USA:ssa, josta se on levinnyt ympäri maailmaa. Suomeen malamuutit saapuivat 1960-luvulla. Vuonna 1967 kennel Ahtojään omistajat Raili ja Esa Mäntysalo toivat Suomeen uroksen Sami Silvertip Of Finland ja nartun nimeltään Lupa.

– Ensimmäinen pentue syntyi 1978 Merisaimon kenneliin. Vasta 1980-luvun puolenvälin jälkeen rodun rekis-

Alaskanmalamuutti on ennen kaikkea raskaan kuorman vetäjä. Se pystyy tarvittaessa kiskomaan kuormaa, jonka paino on moninkertainen vetäjän painoon verrattuna.

teröintimäärät vakiintuivat ja lähtivät kasvuun. Alkuun nousu oli varsin maltillista.

– Vuosi sitten rekisteröintien määrä suorastaan räjähti käsiin, kun kasvua tuli yhtäkkiä yli 100 %, Panu Korva toteaa. – Syyksi voi arvela rodun tunnettavuuden lisääntymisen ja sitä myötä ihmisten kiinnostuksen tätä alkukantaista ja voimakasta koiraa kohtaan. Julkisuuteen rotu pääsi mm. kun kaksi malamuuttia pelasti mereen kaatuneen veneen kalastajat.

Suomessa arvioidaan nykyään olevan rekisteröintien perusteella noin 600 ma-

lamuuttia. Tuonteja tehdään suhteellisen vilkkaasti, noin 5-10 koiran vuosivauhdilla. Vastaavasti malamuutteja myös viedään Suomesta ulkomaille vuosittain.

Malamuutti ei pidä vieraista koirista

Alaskanmalamuutin luonteen ja ulkomuodon välillä ei ole ristiriitaa. Se on luonteeltaan hyvin alkukantainen ja vahvaluonteinen koiras. Malamuutti on tunnettu ihmisystävällisyydestään, eikä sillä saisi olla juurikaan vahtimistaipumuksia tai epäluuloisuutta vieraita kohtaan.

– Malamuutit ovat energisiä ja aina valmiita toimintaan, kertoo kennel SnowHow'n Virve Kaivola. – Motivoiminen ei ole lainkaan vaikeaa, sillä ruoka on lähes kaikille malamuuteille suorastaan pyhä asia. Siksi lahjonnalla ja positiivisel-

la vahvistamisella ne saa tekemään melkein mitä tahansa, lisää SnowHow'n toinen omistaja Teemu Kaivola. – Toisaalta rodun koulutettavuuteen vaikuttaa se, ettei malamuuteilla ole lainkaan miellyttämisenhalua. Ne kylästyvät saman asian toistamiseen sangen nopeasti.

Malamuutti suhtautuu yleisesti ottaen negatiivisesti toisiin koiriin, varsinkin samaa sukupuolta oleviin. – Vieraat koirat saavat malamuuteilta varsin usein osakseen haastavia katseita ja vaimeaa urinaa, kertovat Virve ja Teemu Kaivola. – Jos toinen koiras ottaa haasteen vastaan, seurauksena saattaa olla nopea ja tulinen yhteenotto. Tämän vuoksi malamuutti on aina oltava omistajansa hallinnassa, eikä se sovellu lasten ulkoilutettavaksi. Ja vaikka malamuutti ei itse aloittaisi ärhente-

lyä vieraille koiralle, sopivan signaalin saadessaan se on kuitenkin usein valmis vastaamaan siihen, kennel Musikaalin Aino Kataja mainitsee.

– Nuoren malamuutin sosiaalistaminen toisia koiria kohtaan sopuisasti käyttäytyväksi yksilöksi on tärkeää, mutta sekään ei välttämättä tuota tulosta, että malamuutti olisi aikuisuudessa edes keskivertoisesti tiimi-yhteensopiva, malamuuttiharrastaja Anne Arvola tuumii.

Dominoivuutensa vuoksi malamuutti ei lainkaan sovellu koirapuistokoiraksi, eikä tyypillisen epäsosiaalisuutensa vuoksi ole sopiva rotu ”kerää kotiin koko sarja” -innostukseen.

Koiranhankinta tulee tietysti aina harkita etukäteen huolella, mutta erityisen vakavasti asiaa kannattaa pohdita luonteikkaiden työkoirien, kuten alaskanmalamuutien osalta, sillä lauman sopuisa yhteiselo ei ole aina itseselvä. – Kun laumaan tulee uusi jäsen, lauman sisäinen dynamiikka muuttuu, kertoo Anne Arvola. – Perheen malamuutti ei välttämättä hyväksykään uutta tulokasta tuosta vain. Samasta syystä vieraan koiran yhtäminen valjakkoon ottaminen ei todennäköisesti ole ihan helppoa.

– Uuden koiran tuominen laumaan on jokaiselle lauman jäsenelle uusi ja stressaava tilanne. Ja sitä, miten koirat tässä tilanteessa toimivat, on etukäteen hyvin vaikea ennustaa.

Anne Arvolalle malamuuttien omistaminen on opettanut hänen omien sanojensa mukaan ennen kaikkea nöyryyttä. – Aina kun meille tulee uusi koiras, olen uuden tilanteen edessä ja aloitan tiettyssä mielessä pohjalta. Tällöin on tärkeää, että pysyn lauman johdossa ja vahvistan lauman arvojäjestystä enkä pyri toiminnallani sekoittamaan sitä. Koiras, joka ei tiedä paikkaansa laumassa, on usein hyvin hämmentynyt ja tämä saattaa johtaa ongelmiin. Laumal-

>>

la on yhteinen mieli, jota ihmisen voi olla vaikea muuttaa sellaisessa tilanteessa, jossa alkukantaiset vaistot saavat koirista vallan. Koira toimii aivan erilailla ollessaan kahdestaan ihmisen seurassa kuin ollessaan osa koiralaumaa.

– Vaikka oma lauma voi muodostua malamuutille hyvinkin rakkaaksi, esiintyy lauman sisällä valitettavasti myös tappeluita, Anne Korhonen ja Jouko Mikkonen mainitsevat. – Valtaosalla omistajista on siksi tarhapareina nimenomaan uros ja narttu, koska samaa sukupuolta olevat koirat eivät tule toimeen keskenään.

Arvojärjestyksessä ylöspäin

– Alaskanmalamuutti pyrkii luontaisesti kiipeämään laumahierarkiassa ylöspäin, painottaa Utamuutin kennelin Sari Kinnunen. – Ongelmia voi tulla, jos koira päästetään perheessä johtajan asemaan. Omistajan tulee ymmärtää ja hallita tämä koiransa pyrkyryys, siten hän saa kasvatettua malamuutista ihanteellisen, ystävällisen ja rakastettavan kokoperheen koiran.

– Malamuutit ovat varsin taitavia käyttämään hyväkseen omistajansa heikkoja kohtia ja testaavat rajojaan toistuvasti. Usein vieläpä siten, ettei omistaja edes tiedä olevansa pompoteltavana, ovat Virve ja Teemu Kaivola huomanneet. – Malamuutti havaitsee helposti ihmisen epävarmuuden, arkuuden tai pelon ja pyrkii käyttämään sitä hyväkseen. Malamuutin omistamisessa tärkeää onkin, että sen kanssa käyttäytymään aina määrätietoisesti ja vaaditaan että koira tekee mitä siltä pyydetään.

– Malamuutti poikkeaa muista pystykorvaroduisista vähäisen haukuherkkyytensä vuoksi, Panu Korva sanoo. – Mutta vaikka malamuutit eivät juuri hauku, on niiden äänivalikoima kuitenkin laaja, Virve ja Teemu Kaivola toteavat. – Suurimman osan ajasta koirat ovat hyvin hiljaisia, mutta tietyt ärsykkeet saavat ne reagoimaan

melkoisella volyymillä alkaen hyvältätoisesta mölinästä aina korvia raastavaan kiljuntaan. Etenkin laumassa ne innostuvat ulvomisesta. Usein yhdistyksen tapahtumissa malamuutit aloittavat yöaikaan varsinaisen ulvomiskonsertin. Tuo ääni, johon koko joukko koiria osallistuu, on kaikessa alkukan-

taisuudessaan selkäpiitä karmivan upeaa kuultavaa!

Pupun perään ja lujaa

Alaskanmalamuuteilla on runsaasti saalisviettiä, joten niiden vapaana ulkoiluttaminen ei ole suositeltavaa. – Todella harva malamuutti jää paikoilleen istumaan jos pupu säntää edestä juoksuun,

kennel NuurVikin Päivi Rätty selvittää.

– Itsenäinen luonne ei myöskään herätä luottamusta koiran ehdottomaan tottelevaisuuteen, joten suhtaudun kaiken kaikkiaan varuksella malamuutin irtipätmiseen, kertoo jalostustoimikunnan puheenjohtaja Anne Korhonen. – Valvotusti ja

**Malamuutti on arktinen koira,
jonka rakenteen kaikki yksityiskohdat
palvelevat pärjäämistä talvisissa äärioloissa.**

harkiten sen voi ehkä tehdä, mutta en itse tiedä yhtään koiraa joka ei olisi joskus liivistänyt omille teilleen.

Panu Korvan mukaan alaskanmalamuutti sietää vieraiden koirien lisäksi varsin huonosti muitakaan kotieläimiä, kuten kissoja tai kaneja, joten tästäkin syystä kytkettynä ulkoilemiselle kasaantuu paljon perusteita. – Itse en pidä omia koiriani irti muualla kuin omalla pihalla ja silloinkin yksi kerrallaan, Korva muistuttaa.

Anne Arvola määrittelee malamuutin ihanneluonteen kumpuavan suoraan työkoiralle vaadittavista ominaisuuksista. – Malamuutin täytyy olla itsenäinen, sen tulee pystyä keskittymään työhön rautaisesti ja olla riittävän suvaitsevainen valjakon toisia koiria kohtaan. Fyysisen voiman lisäksi koiran tulee olla henkisesti sitkeä ja periksiantamaton. Itseluottamus on hyvin tärkeä ominaisuus, joka tulee kuormanvedossa oivallisesti esille, Anne Arvola painottaa. – Vetäessään kuormaa koira työskentelee aivan yksin reen edessä, joten sen pitää todella uskoa itseensä. Moni koira pysyisi voimiansa puolesta suuriinkin saavutuksiin, mutta henkinen kantti asettaa suo-

rituskyvyille raja-arvot. Harvassa ovat ne erinomaiset työkoirat, joissa yhdistyvät kaikki toivotut piirteet, Arvola toteaa.

Virve ja Teemu Kaivola painottavat oikeanlaisen luonteen merkitystä tälle rodulle. – Liiallinen pehmeys on malamuutilla huono ominaisuus, sillä tiukan paikan tullen pehmeä malamuutti luovuttaa eikä pistä itseään kokonaan likoon. Riittävän kovaluonteiset ja periksiantamattomat koirat ovat rekiuralla luotettavia työntekijöitä, sillä ne eivät istahda heti uran viereen surkuttelemaan jos reki ei luista.

Vaikka malamuutin tulee Kaivoloiden mukaan olla luonteeltaan kova, sen täytyy kuitenkin olla ihmisille ystävällinen, toisia koiria kohtaan välinpitämätön ja täynnä itsevarmuutta. Tietty annos kontaktihakuisuutta on hyväksi, mutta koiran täytyy pystyä myös itsenäiseen päätöksentekoon.

– Kuten rotumääritelmässä sanotaan, malamuutin tulisi olla lempeä, ystävällinen ja huokua arvokkuutta, NuurVikin kennelin Päivi Rätty kertoo. – Malamuutin pitää olla lähestyttävissä ja vieraan ihmisenkin täytyy pystyä valjastamaan se reen

eteen. Oman arvonsa tunteva malamuutti ei saa olla pelokas eikä epävarma rähisijä.

On aivan ihana katsella näyttelyissä sellaisia oikealuonteisia malamuutteja, jotka jättävät rähisevät lajito-verinsa täysin huomiotta. Ja vastaavasti juuri mikään ei tee malamuutiharrastajaan yhtä suurta vaikutusta, kun se että näkee vetokisoissa uljaasti ohipörhaltavan äänettömän valjakon, joka keskittyy rautaisesti omaan suoritukseensa.

– Vihaisuus on ehdottomasti epätoivottava luonteenpiirre malamuuteilla, Anne Arvola painottaa. – Yhtäkään puremiseen johtanut tilannetta ei tule vähätellä, sillä näin suurella ja puruvoimaltaan vahvalla rodulla esiintyvä vihaisuus on todellinen ongelma. Aggressiivinen koira on vaaraksi ympäristölleen.

Jalostustoimikunnan puheenjohtaja Anne Korhonen kehottaa laittamaan jalostuksessa painoarvoa oikealle luonteelle. – Jokaiseen luonteen poikkeamaan tulee suhtautua vakavasti ja epätoivottavat piirteet tulee karsia pois jalostuksesta. Malamuutti on onneksi erittäin helppolukuinen koira ilmeikkäiden kasvojen, korvien ja

selkeän kehonkielen ansiosta, joten sen tunnetiloja, käyttäytymistä ja luonnetta voi oppia hyvinkin tarkasti tulkitsemaan.

Talvesta nauttivan ihmisen koira

– Malamuutti ei ole yhden ihmisen koira, vaan koko perheen täytyy olla mukana koiran hankinnassa ja hoidossa, suosittelee Anne Arvola.

– Malamuutti sopii ihmiselle, joka osaa arvostaa alukantaista koiraa sen erityispiirteet huomioiden, Musikaalin kennelin Aino Kataja toteaa. – Malamuutti on omiaan ihmiselle, joka ei kaipaa mielitelevää koiraa vaan hyväksyy koiran oman ajattelun ja itsenäisyydenkin. Alaskanmalamuutista haaveilevalla ihmisellä tulisi olla itsellään henkistä kapasiteettia hallita tätä fyysisesti voimakasta koiraa. Koiran ja omistajan välinen yhteys on joiain muuta kuin raakaa voimaa, vaikka täysin ilman voimaa ei malamuutin kanssa pärjääkään.

– Malamuutti sopii ihmiselle, joka ulkoilee ja liikkuu paljon, sillä aktiivisena ja kekseliäänä tämä rotu tarvitsee paljon toiminnallisia virikkeitä, Utamuutin kennelin Sari Kinnunen pohtii. – Sitä ei tosiaankaan saa unohtaa tarhaan, sillä alaskanmalamuutti tarvitsee paljon liikuntaa. Itse asiassa malamuutin väsyttäminen on hyvin hankalaa, sillä vaikka olisit juuri tullut 15 kilometrin lenkiltä, koira on edelleen valmis lähtemään uudelle kierrokselle.

Parhaiten malamuutti soveltuu talvesta nauttivalle, huumorintajuiselle ulkoilmaihmiselle, suosittelevat Virve ja Teemu Kaivola.

– Sohvakoiraksi malamuuttia ei kannata edes harkita, eikä ajatella kouluttavansa siitä talon vahtia. Vahdiksi se on liian helposti lahjottavissa ja seurallisena koirana eristäminen perheestä voisi ottaa henkisesti koviin. On syytä myös korostaa, että malamuuttia ei pidä ostaa lapselle omaksi koiraksi. Lapsi ei yksinkertaisesti voi hal- >>

Malamuuttivaljakko vetää rekeä halukkaasti, mutta vauhti ei tietenkään ole yhtä huimaa kuin huskyvaljakon kyydissä.

lita näin voimakasta koiraa. Joskus aikuisellakin saattaa olla huomattavia vaikeuksia. Jos malamuu- ti kiskaisee yllättäen hihnassa, on ihmisel- lä tasapainossa pitelemistä.

Rodun yhtäkkisessä run- sastumisessa on omat riskin- sä, jotka on tiedostettu ro- dunharrastajien keskuudes- sa. – Toivottavasti kiinnos- tuksen kasvamisesta huoli- matta malamuu- tikasvatta- jat pitäisivät päänsä kylmi- nä pennunostajien suhteen. Jos kasvattaja on välinpitä- mätön pennun tulevaan elä- mään vaikuttavista asiois- ta, kannattaa vaihtaa kasvat- taja, Panu Korva kehottaa. – Niin sanottu villi kasvatus ja pentutehtailu kumpuavat juuri vääränlaisesta asen- neilmapiiristä. Malamuu- ti on luonteen vahvuuden puo- lesta osaamattomissa käsis- sä niin potentiaalinen ongel- makoiraa, ettei se missään ni- messä sovellu harkitsemat- tomaan kasvatustyöhön.

– Alaskanmalamuu- tin omistaminen ei varmas- ti koskaan ole vaivatonta tai väritöntä, mutta liittyy siihen myös upeita hetkiä, kertoo Anne Arvola. – Kokemukses- ta voin sanoa, että aikoinaan yhden malamuu- tin omis- tavana luulin jopa tietävä- ni jotain tästä rodusta. Mut- ta kun laumaan tuli uusia jä- seniä, huomasin että opitta- vaa on vielä paljon, eikä oi- keastaan mitään voi pitää it- sestään selvänä tai ainoa- na oikeana totuutena. Jokai- nen koira opettaa omistajal- leen jotain uutta ja se tekee- kin malamuu- tin omistami- sesta haasteellista ja hyvin mielenkiintoista. Ja aina kun rodusta oppii uutta, se enti- sestäänkin syventää kunni- oitusta tätä rotua ja sen alku- perää kohtaan.

Rodunomainen vetokoe

– Meidän mielestämme ma- lamuu- ti ei saisi taantua pel- käksi seura- tai näyttelykoi- raksi, koska rotuun kuulu- vat vahvasti sen käyttöomi- naisuudet. Kasvattajien teh- tävänä on vaalia rotua mah- dollisimman alkuperäisenä ja työskentelyyn kykenevä- nä, sanovat Anne Korhonen

Malamuuttien suosio Suomessa on ollut kasvamaan päin. Rekis- teröinnit ovat muutamassa vuodessa kaksinkertaistuneet. Viime vuonna syntyi yli sata pentua.

ja Jouko Mikkonen.

Alaskanmalamuu- ttien ro- dunomainen koe on nimel- tään kuormanvetokoe. – Ko- keen perusidea on yksinker- tainen, kertoo kuormanve- tokokeen palkintotuomari Teemu Kaivola. – Koiran tu- lee vetää rekeä, johon on las- tattu vähintään viisi kertaa koiran oman painon verran kuormaa. Vedettävä matka on 10 metriä ja ohjaajan on pysyttävä reen perässä, koi- ra ei saa mennä houkutte- lemaan tai kannustamaan edestäpäin. Reki täytyy saa- da liikuttamaan minuutin kuluessa ensimmäisestä käs- kystä ja koko matkaan on ai- kaa käytettävissä kolme mi- nuuttia, Kaivola selvittää. – Hyvissä olosuhteissa tehtä- vä ei tuota suurempia vaike- uksia, mutta vaativissa olois- sa reki jäätyy maahan kiinni ja koiran tulee hallita oikea vetotekniikka, jotta ylipäänsä saisi reen liikkeelle.

– Kuormanvetokokeiden suosio on viime aikoina kas- vanut merkittävästi, Kaivo-

la kertoo. – Kun ennen vuot- ta 2002 vain kuudella koiralla oli hyväksytty tulos, nyt tu- loksia on 26:lla ja lisää tulos- sa. Vuosittain Suomessa jär- jestetään noin 2-4 kuorman- vetokoetta ja näihin osallis- tuu keskimäärin 4-6 koiraa per koe, tuomareina toimivat Korhonen ja Mikkonen laske- vat. Hyväksytty tulos ilmoite- taan lyhenteellä KVK1.

Kuormanvetokokeessa laitetaan painoarvoa myös koiran luonteelle, sillä käsi- teltävyyssosassa malamuu- tin täytyy hyväksyä ulkopuo- lisen henkilön suorittama valjastaminen. Kokeen yh- teyteen järjestetään yleensä myös erillinen jatkokilpai- lu, jossa koirakot voivat mi- tellä voimiaan. Kilpailuosi- ossa rekeen lastataan lisää painoja ja se koira, joka ve- tää suurimman lastin suh- teessa omaan painoonsa, on voittaja.

Anne Arvola ja Mar- ko Vesterinen ovat erityi- sen viehättyneitä malamuu- ttien kuormanvetoharrastuk-

seen. – Meidän mielestämme se mittaa juuri niitä ominai- suuksia mihin tämä rotu on alkuperäisesti tarkoitettu, eli vetämään raskaita taakko- ja. Se, että koira on hyvä val- jakossa, ei vielä tee siitä vält- tämättä hyvää kuormanve- täjää. Juuri kuormanvedos- sa mitataan koiran henkinen kestävyys. Valjakossa työs- kennellessään se saa tukea lajitovereiltaan, mutta kuor- manvedossa koira on täysin yksin ja oman kanttinsa va- rassa.

Kolme omalla sarallaan menestyksekkäintä suoma- laista kuormanvetokoiraa ovat Purometsän Anuraak- tuk, Salomaan Alma ja Salo- maan Boss. Purometsän An- uraaktukilla on hallussaan suurin virallisessa kokees- sa saavutettu painokerroin: se on vetänyt 14-kertaises- ti oman painonsa. Salomaan Almalla on nimissään suurin rotujärjestön epävirallises- sa kilpailuissa vedetty paino: 17-kertaisesti oma paino. Sa- lomaan Boss puolestaan vas- taa suurimmasta vedetystä kilomäärästä, joka on huike- at 577,5 kg.

Tuloksia katsellessa täy- tyy huomioda, että ne eivät ole vertailukelpoisia keske- nään, mikäli ne on suoritettu eri päivinä ja erilaisissa keli- olosuhteissa.

– Kuormanvetokokeiden lisäksi malamuu- ttien käyttö- ominaisuuksia mitataan rekikoirien kilpailu- ja käyttö- kokeissa, Teemu Kaivola ker- too. – Kokeissa ajattavat mat- kat ovat olleet 12 - 92 kilo- metriä. Hyväksyttyyn REK1- tulokseen vaaditaan, että ko- keeseen osallistuu vähintään kolme malamuu- ttivaljak- koa ja tulos lasketaan tiettyä prosenttikaavaa käyttämällä kahden nopeimman valjakon loppuajan keskiarvosta.

Hyvä työkoira ei ole tah- doton kone, vaan se kyke- nee tarvittaessa uhmaamaan myös ohjaajansa käsky- jä, painottavat Anne Korho- nen ja Jouko Mikkonen. – Jos jää on heikkoa tai reen edes- sä on vaarallinen railo, täytyy koiran olla henkisesti kyl- lin vahva pitääkseen oman päänsä taipumattomana oh-

Malamuutin korvat ja häntä ovat rodulle tunnusomaisia yksityiskohtia. Pitkä tuuheaa pystyy häntä suojaamaan koko koiraa yönviertossa taivasalla paukkupakkasilla.

jaajan etenemisvaatimusten edessä. Kovuus on siis tässäkin mielessä hyvin arvostettu ominaisuus.

Korhosen ja Mikkosen mielestä malamauutti on parhaimmillaan pidemmillä matkoilla, raskasta rekeä vetäessään tai liikuttaessa vaikeissa ääriolosuhteissa. – Se on niiden ominta alaa. Alaskanmalamuutti pystyy työskentelemään huomattavan

kylmissä olosuhteissa. Ideaali rekikeli on reippaasti alle 15 pakkasastetta, eikä vielä 25 asteen pakkasenkaan saa malamauuttia kohmettumaan pidemmilläkään matkoilla, valottaa Panu Korva.

Sopii muihinkin harrastuksiin

Alaskanmalamuutti on monipuolinen harrastuskoiraa. – Kautta aikojen Suomen menestynein näyttelymalamuutti on Raija Härkösen tuontikoiraa Pandistelle Del Lago Degli Orsi eli kotoisemmin Hippu, kertoo Anne Korhonen. – Se on kansainvälinen muotovalio, joka on voittanut useina vuosina malamauuttien erikoisnäyttelyyn. Lisäksi Hippu on viisinkertainen Suomen Voittaja, Pohjoismaiden Voittaja ja vuoden voitokkain malamauutti seitsemänä vuonna peräkkäin. Hippu on ainoa malamauutti, joka on yltänyt maassamme useisiin BIS-voittoihin. Muita kansainvälisiä muotovalioita ovat Sa-

maljankan Bay's Bit Bijou, Samaljankan Comfy Company, Samaljankan Cosmic Contact, Samaljankan Dear Dancer ja Williwaw's Red War Eagle.

– Pandistelle Del Lago Degli Orsi on upean ulkomuotonsa lisäksi erinomaisen luonteeltaan ja se liikkuu vielä veteraanina todella upeasti. Uros on kuin suoraan rotumääritelmästä ja mikä parasta, se on osoittanut pystyvänsä myös työnteeseen. Työkapasiteetti on aina suuri plussa malamauutille, sillä rodussa on paljon sellaisiakin näyttelyitä kiertäviä koiria, jotka eivät ole koskaan olleet reen edessä. Osalla rakenne ei välttämättä edes mahdollistaisi rekiuralla pärjäämistä, Kaivolat pohdiskelevat.

– Monella koiralla on meriittilistallaan suuria näyttelysaavutuksia ryhmäkehiä myöden, mutta todelliseksi huipuksi tässä rodussa tullaan vasta pärjäämällä sekä näyttelyissä että ve-

tokisoissa, määrittelee Päivi Rätty. – Siksi erityiselle korekille täytyy nostaa mm. Samaljankan Arctic Attache, joka on menestynyt upeasti niin käyttö- kuin näyttöpuolella. Roppien ja ryppien lisäksi sillä on kuormanvetokoe ja rekikoirien kilpailukoe suoritettuna ykköstuoksien, ja se on tehnyt pitkiä ja raskaita talvivaellusretkiä vuodesta toiseen painavan ahkion kanssa umpihangessa.

– Virallisiin agilitykilpailuihin on kautta aikojen osallistunut noin kymmenkunta malamauuttia, vaikka agilitya harrastaakin huomattavasti useampi pari, Virve ja Teemu Kaivola kertovat. – Tähän saakka parhaiten on menestynyt Mika Kallion ohjaama Haltiamieli Aku, jonka pääsy MM-kisajoukkueeseen oli todella lähellä 1990-luvun loppupuolella. Hienon agilityuran teki myös saman ohjaajan Mukluk Sarri Mayok. Tällä hetkellä agilityn kolmosluokassa kilpailee kolme malamauuttia ja kakkosluokassa ainakin kaksi.

– Moni alaskanmalamuutin omistaja käy myös totelevaisuuskoulutuksissa ja virallisissa kokeissa on uskaltanut jo kourallinen. Uranuurtajia tässä lajissa ovat olleet Haltiamieli Alma ja Nukilik's Innatayok, jotka saavuttivat avoimen luokan koulutustason 1990-luvun puolivälissä.

– Luonnetestattuja alaskanmalamuutteja on reilut 20 kappaletta. Keskimääräiset pisteet ovat 150 kahden puolen ja nämä tulokset sopivat erittäin hyvin mielikuvaan malamauutin luonteesta. Toimintakyky on keskimäärin kohtuullista, terävyys ja taisteluhalu pieni, puolustus halua ei juuri löydy. Hermorakenne on suhteellisen rauhallinen tai hieman rauhaton ja temperamentti kohtuullisen vilkas. Kovuudesta suurin osa saa arvostelun hiekan pehmeä ja luoksepäästävyys ylittää lähes poikkeuksetta täysin pisteisiin, Anne Korhonen analysoi.

– Eräs luonnetestituomari kertoi meille, että hyvän vetokoiran kokonaispisteet hi-

povat noin kahtasataa, sillä tällainen koira on ominaisuuksiltaan sopivan kova ja sillä tavoin hyvä hermora-kenteeltaan, että se uskaltaa epäroimatta johdattaa valjakkonsa kaikenlaisten mörköjen, esimerkiksi lepattavien muovipussien ohitse, kertoo Päivi Rätty.

Fyysisesti vahvan ja aktiivisen malamuutin kanssa on mahdollista osallistua myös uusiin liikunnallisiin kilpailumuotoihin, joita on vastikään rantautunut Suomeen. Näitä ovat mm. viime syksynä järjestetyt koirajuoksut, joista jokaiseen osakilpailuun osallistui vähintään yksi malamuutti. Teemu Kaivola oli malamuutteineen osallistujien joukossa ja ylsi viiden osakilpailun jälkeen kokonaispisteissä kärkeen.

– Vaikka pyöräily koiran kanssa on jo pitkään käytetty kunnonkohotusmenetelmä niin ohjaajalle kuin koirallekin, on koirapyöräily vasta tullut osaksi kilpailutoimintaa. Malamuutteja on nähty epävirallisten koirapyöräilyiden osallistumiskaartissa, Kaivolat toteavat. – Myös valjakkohiihtokilpailuissa on ollut alaskanmalamuuttiedustus.

– Ja vaikkei rodulla ole palveluskoirien koeoikeuksia, on malamuuttien kanssa kokeiltu järjestämistä ja tiedämme joidenkin käyneen myös raunioilla. – Hirvikoiranakin malamuutteja on kuulemma jossain päin ainakin kokeiltu. Ja kaikkien näiden virallisten ja epävirallisten rientojen lisäksi alaskanmalamuuttien kanssa liikutaan tietysti arjessa monipuolisesti mm. hiihtäen, juosten ja pyöräillen.

– Monien malamuuttiharrastajien yksi rakkaimmista harrastuksista on vaeltaminen, sanoo Anne Arvola. – Me käymme koiriemme kanssa kesäisin reppu- ja talvisin ahkiovaelluksilla. Vaellusten kesto on vaihdellut parista päivästä puolentoista viikkoon ja olosuhteet ovat vaihdelleet alkaen paahtavasta helteestä aina hyytävän kylmään pakkaseen.

– Kesäisin koirat kanta-

vat repuissaan vähintäänkin oman muonansa ja talvisin ahkioissa kulkee miltei kaikki vaellusvarusteet. Noilla reissuilla malamuuttien parhaat ominaisuudet ja työskentelytarmo pääsevät hienolla tavalla esille ja ahkiovaellukset toimivat myös aivan erinomaisina harjoitteluna kuormanvetoa varten.

– Vaikka takana olisi kuinka raskaita päiviä tahaansa, koirat ovat joka aamu aivan yhtä innokkaita lähtemään liikkeelle. Se on asia, jota ihaillemme tässä rodussa; se uskomaton into ja sitkeys mikä koirissamme on. Noilta vaellusreissuilta on jäänyt mieliin aivan uskomattoman hyviä muistoja, kuten esimerkiksi vaeltaessamme Saariselällä jouluaattona vuonna 2002 revontulien loisteessa, yli 30 asteen pakkupakkasella. Eteemme avautui avara ja puhdas luonto, sen uskomaton rauha ja loputon talvimaisema. Luonnon kauneuden ympäröimänä koira työskenteli taiseen varmasti raskaan ahkionsa kanssa, ja minä seurasin sen perässä suksilla hyräillen joululauluja.

Oikea rakenne varmistaa vetokyvyn

– Alaskanmalamuutin oikean rakenteen voi ymmärtää vas-

ta kun vedättää koirallaan raskasta kuormaa. Siinä näkee, mitkä rakenteen osat ovat välttämättömiä käytön kannalta. Näitä ovat mm. kulmaukset, tiiviit tassut ja lukemattomat ehkä pieniltä tuntuvat anatomiset yksityiskohdat, jotka ovat todella tärkeitä kestävän vetämisen kannalta. Yleisvaikutelmaltaan rotu on uljas ja massiivinen, sen olemus huokuu voimaa, muttei vähääkään kömpelyyttä, Päivi Rätty luettelee.

– Ihannemalamuutin rakenteessa ei saa olla mitään epätervettä joka voisi heikentää sen työskentelyominaisuuksia raskaankuorman vetokoirana, ilmoittaa Sari Kinnunen. – Malamuutti on rungoltaan korkeuttaan pidempi ja luustoltaan kokonaisuuteen sopiva. Ilme on ystävällinen, valpas, utelias ja kiinnostunut. Liikunnan tulee olla maatavoittavaa, eteenpäin pyrkivää, vakaata, tasapainoista ja voimakasta. Koiran tulee olla rakenteeseen nähden hyvin ketterä.

– Väsymätön raviaskel on malamuutin tyypillisin liikukumismuoto, määrittelee Panu Korva. – Koira kulkee kevyesti, takajaloista näkee erittäin vahvan työnnon, etu- ja takajalat ojentuvat suoriksi. Edestä ja takaa katsottuna

raviaskleet lähenevät vauhdin kasvaessa toisiaan niin, että ne kulkevat lähes yhtä jälkeä.

Rotuja tuntematon maalikko saattaa sotkea alaskanmalamuutin ja siperianhuskyn toisiinsa. Erot ovat kuitenkin merkittävät. Alaskanmalamuutti on huskya huomattavasti suurempi ja voimakasrakenteisempi. Rakenteensa vuoksi malamuutti on huskya huomattavasti hitaampi, mutta vastaavasti voimiltaan vahvempi.

Anne Korhosen mukaan alaskanmalamuutin olemus huokuu voimaa, energiaa ja elinvoimaa. – Vahvasta rakenteesta huolimatta koira on täydellisen ketterä. Rakenteellis-toiminnallises- sa tyypissä on edelleen hie- man hajontaa; tässä rodussa kun voi tavata yksilöitä, jotka ovat turhan korkearaajaisia, ilmavia ja liian kevytluustoisia ja toisaalta taas on myös liian raskaita ja kömpelöitä koiria, joilta puuttuu rodulle tyypillinen kevyt ja vaivaton liikunta. Malamuutin tulisi kauttaaltaan olla tasapainossa.

– Koiran tulee selviytyä ankarissa oloissa. Sen tulee olla fyysisiltä ja henkisiltä ominaisuuksiltaan sellainen, että se selviäisi jäätiköllä vetokoirana. Tämä tarkoittaa

"Tärkeintä on, että pulkka liikkuu." Kuormanvetokoe on alaskanmalamuutin virallinen spesiaalilaji, jossa reen liikkeelle saamiseen tarvitaan voimaa ja hyvää "vetopäätä".

Ennen kuin valjakko pääsee matkaan, valjastamisessa tarvitaan useita avuliaita ja osaavia käsiä.

terverakenteisuuden lisäksi myös esimerkiksi ravinnon hyväksikäyttökykyä; malamuuksi ei saa olla nirso, vaan sen tulee käyttää jokainen ruuan murunenkin hyväkseen. Myös turkki on hyvin tärkeä tekijä ankarissa oloissa: se ei saa olla liian pitkä tai lyhyttä. Liian pitkä turkki, ns. wooly, haittaa koiran liikumista lumessa koska lumi paakkuuntuu siihen. Toisaalta liian lyhyt turkki tai puutteellinen pohjavilla ei suojaa koiraa tuulelta ja tuiskulta, Anne Korhonen selvittää.

Anne Arvola omistaa yhden wooly-turkkisen koiran. – Kun oikeanlainen malamuuksiin karva on kaksi-kerroksista niin, että alla on pehmeä pohjavilla ja päällä karkeampi ja pidempi päällyskarva, wooly-turkkisen koiran karva on siihen verrattuna ylipitkää ja laadultaan liian pehmeää. Vaikka wooly näyttää kivalta ja se tekee koirasta pörröisen ja suloisen näköisen, on pitkä karva kuitenkin vakava virhe, eikä tällaista koiraa tulisi käyttää jalostukseen.

– Luonnon ankarissa olo-

suhteissa wooly ei pärjääsi, sillä turkki ei toimisi toivotulla tavalla. Ominaisuus johtaisi lopulta koiran kuolemaan. Epäkäytännöllisyyden huomaa jo vaelluksilla, kun turkki kerää lunta ja jäätä joka ei lähde ravistamalla pois. Kuormanvedossa pitkäkarvaiselle koiralle taas tulee kuuma helpommin kuin normaaliturkkisille. Olen itse kuullut, kuinka wooly-koirien erityisen mukavaa luonnetta on kilvan ylistetty, Anne Arvola huomauttaa.

– Luonne ja turkinlaatu eivät kuitenkaan kulje käsi kädessä, vaan näissä tapauksissa woolyn luonne todennäköisesti muovautuu pääosin koiralle osoitetusta käytöksestä, jota se saa pennusta lähtien kokea. Jos jokainen vastaantulija hymyilee ja huudahtaa: ”Voi kun ihana nalle”, voi kuvitella kuinka koira todella alkaa kokea ihmiset erityisen miellyttäviksi. Voin kuitenkin todeta, että vaikka woolyturkinen malamuuksi olisi kuinka tahansa ennakkoluuloton ja avoin ihmisiä kohtaan, on se kuitenkin ihan oikea malamuuksi,

jolla on samat alkukantaiset vaistot kuin lyhytkarvaisemilla lajitovereillaan.

Harmaakaihia muutamalla prosentilla

– Alaskanmalamuuksi on rotuna verrattain terve, vaikka näilläkin toki esiintyy rotukoirille tyypillisiä sairauksia, kuten epilepsiaa, kasvaimia ja kilpirauhasen vajaatoimintaa, Anne Korhonen toteaa. – 1960-luvulla USA:ssa malamuuksilta löydettiin kääpiökasvuisuutta ja hermoliharappeumaa. Lonkka- ja kyynärnivelen kehityshäiriöitä eli dysplasioita sekä perinnöllisiä silmänsairauksia esiintyy, niistä yleisimmät ovat perinnöllinen harmaakaihi (HC) ja etenevä verkkokalvon rappeutuma (PRA). Kivesvikoja ja purentavikoja on malamuuksilla myös tavattu, vaikkakaan tarkkoja määriä ei ole tiedossa.

– Rotuyhdistys suoritti 2004 terveystarkastuksen ja vastausten mukaan erilaiset silmä-, hammas- ja korva-ongelmat sekä virtsa- ja sukupuolielinten viat ovat suurimmat huolenaiheet, Korhonen kertoo.

– Näiden lisäksi vastauksissa mainittiin tassu-, iho- ja turkkioireita, vaikka varsinaisia allergioita ei kuitenkaan tullut ilmi.

Alaskanmalamuuksi on mukana perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustusohjelmassa PEVISAssa, joka vaatii että pentujen vanhemmilla tulee olla ennen astutusta suoritettuna lonkkakuvaus ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto. HC:tä sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. HC:n esiintymisprosentti on noin 3 - 6 % tutkituista koirista.

– Lonkkanivelissä vika prosentti (asteet C, D ja E) on tällä hetkellä 20 prosentin luokkaa, valitettavasti vika prosentti on kasvusuunnassa. Kyynärnivelen kuvausta on rotujärjestö suosittanut vuodesta 2000 lähtien ja nykyään lähes kaikki koirat kuvataan myös kyynärpäistään. Kyynärnivelen dysplasiaa on tullut ilmi vähän, vain muutamia yksittäisiä 1 ja 2 asteen tapauksia vuodessa.

– Rekikoiran luustoviat valitettavasti vaikuttavat koiran käyttöharrastukseen, sillä esimerkiksi C-lonkkainen koira ei aina kestä treeniä vaan kipuilee, Korhonen selvittää. – Käytännössä suurin osa kasvattajista käyttää jalostukseen ainoastaan tervelonkkaisia (A tai B) koiria, koska sairaiden koirien käyttö raskaassa valjakkotyöskentelyssä tai kuormanvedossa on eettisesti arveluttavaa, Virve Kaivola toteaa. – Samasta syystä koirien kyynärnivelenkuvauksista on tullut suosituttu, vaikka PEVISA ei niitä velvoita tekemään. Vuosittain löytyy muutamia C-lonkkaisia, harvemmin D:tä ja ensimmäinen E-lonkkainen on vastikään tullut ilmi.

– Yhdistyksen pentulistalle päästäkseen pentueen molemmilla vanhemmilla tulee olla terveen silmät, lonkat ja kyynärpäät. Hermoliharappeumataudin todennäköisyys yhdistelmälle pitää jäädä alle 12,5 %. Lisäksi kasvatajalta vaaditaan toiminnan vastuuntuntoisuutta, lisää Sari Kinnunen. – Kasvattajan >>

Malamuuttien luonteessa on paljon alkukantaisuutta, eivätkä nämä koirat helposti siedä toisia samaa sukupuolta olevia koiria.

tulee siksi allekirjoittaa Kennelliiton kasvattajasitoutumus ja yhdistyksen sitoumuskasvattajasopimus.

– Sukusiitosaste toteutuneissa yhdistelmissä ei ole tällä hetkellä huolestuttava. Viime vuosina on käytetty paljon ulkosiitosta, eikä sukusiitos on juurikaan kohonnut 5 %:n yläpuolelle. Rodun suomalainen geenipooli on perinteisesti ollut ahdas, mutta tilanne on koko ajan kehittymässä parempaan suuntaan, Korhonen kiittelee. – Rodun keskimääräinen pentuekoko on 6-7 pentua, tiinehtyvyys normaali ja astutukset onnistuvat yleensä luonnollisesti. Suurin osa pentueista syntyy ilman ongelmia ja emät hoitavat pentunsa hyvin.

Arkipäivän elämää

Eläminen näiden vahvojen ja varsin huumorintajuisten vetokoirien kanssa tarjoaa sellaisia elämyksiä ja kokemuksia, joita malamuuittoman perheen on vaikea kuvitella. Seuraavassa alaskanmalamuuttiharrastajat kertovat

arkipäivän sattumuksistaan.

– Jokainen alaskanmalamuutti on suuri persoona ja tarinoita riittää vaikka millä mitalla iltanuotioilla kerrottavaksi, Anne Korhonen sanoo. – Eräs suuri koirapersoonamme oli malamuuhti-Tico, joka oli liki 11-vuotias tullessaan meille viettämään eläkepäiviään. Ticosta oli paljon apua opettaessamme nuorta malamuuhtiurosta rekikoirauralle.

– Tämä vanha Tico-herra oli hyvin eloisa ja kärsimätön lähtemään rekiretkille. Siksi valjastustilanteessa piti aina ensin tuoda paikalle nuori uros, valjastaa se ja kiinnittää reki paikoilleen. Vasta kun kaikki oli valmiina lähtöön tuotiin Tico, joka valjastettiin ja kiinnitettiin veto-liinaan. Kun tämä kaikki oli valmista, piti itse jo joutua jalaksille, irrottaa reki ja pistää menoksi. Ei ollut varaa viivytellä hetkeäkään tai liinat olivat välittömästi umpisolmussa, Anne naurahtaa. – Ja kun matkaan päästiin, Tico kulki eteenpäin kuin veturi. Ihana koira!

– Kaikennäköisiä komelluksia on malamuuhtien kanssa tullut koettua, kertoo puolestaan Päivi Rätty. – Vicky-nartullani ne taitavat lähes poikkeuksetta liittyä ruuan tavoitteluun, sillä se on hyvin todennäköisesti yksi maailman ahneimmista koirista.

– Olimme kerran Lapisissa hiihtelemässä, kun Vicky pääsi jotenkin oudosti peruuttamaan irti valjaistaan. Niiltä sijoiltaan se juoksi oitis lähimpään latukahvilaan. En vieläkään tiedä miten se pääsi sisälle, mutta kun ennätin paikalle, oli siellä jo täysi kaaos päällä; englantilaiset moottorisafarituristit nostelivat lapsiaan hädissään pöydille ja joku yritti hiilihangolaa sohia Vickyä ovesta ulos, liekö luulleet sudeksi? Silloin vähän nolotti, Päivi tunnustaa.

– Onpa samainen tyttönen väläytellyt mahantäyttöhalujaan muuallakin. Rekikilpailuissa maaliviivan jälkeen se jatkoi juoksuaan suoraan makkarakojulle ja kerran metsäretkellä se kul-

jetti reen suoraan armeijan leiriin, jossa oli ruokailu meilläään.

Urosmalamuuuttini taas puolestaan hauskuttaa yleisöä toistuvasti ylitsepuruvalla ystävällisyydellään, Päivi naurahtaa. – Se jaksaisi suukotella joka ikistä tapamaanansa ihmistä lähes loputtomiin ja tästä pakottavasta läheisydentarpeesta on moni komellus saanut alkunsa... ensimmäisen kaa-don se teki jo kaksikuisena, kun muuan ranskatar kyykistyi rapsuttamaan sitä. Saas nähdä mikä tulee olemaan lopullinen saldo?

Aino Katajan malamuuhtinarttu Suzy on erityisen herkkä loukkaantumaan ja se osaa myös selvästi osoittaa tunteensa. – Ensimmäisellä astutusmatkallaan Suzy joutui yöpymään koirahoitolassa. Tästä se loukkaantui meille niin syvästi, että kun saavuimme sitä aamulla hakemaan, Suzy kääntyi kannoillaan ja palasi takaisin häkkiin mököttämään, Aino kertoo. – Tällaisia mökötystilanteita sattuu aina silloin tällöin kun kaikki ei mene ”Hänen Häntäisyytensä” mielen mukaan.

– Kerran Suzyä vietiin jopa hätäkyödyllä eläinlääkärin kun näytti, että sen hengenlähde olisi lähellä. Koira makasi aivan liikkumattomana pihassa eikä muka päässyt jaloilleen. Mutta kas kummaa! Vastaanotolla tapahtui ihmeparaneminen suunnilleen silmänräpäyksessä. Suzy huijasi meitä tuolloin aivan täydellisesti ja sillä oli todella draaman kaikki keinot käytössä. Se otti täyden huomioarvon irti tilanteesta. Jälkikäteen päätelimme että todennäköisesti sillä oli tuolla kertaa ihan pieru eksynyt – minkäköhänlainen näytelmä lienee olisi ollut, jos jotain vakavampaa olisi ollut kyseessä?

– Rekiharrastuksenkin parissa sattuu ja tapahtuu kaikenlaista. Muun muassa kerran ajoimme suoraan naapurin autotalliin kissan perässä. Onneksi reki jumittui ovenkarmiin, ettei käynyt sen pahemmin, Aino naurahtaa. ■